

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI KAASTOPAIKOISTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Kaatopaikka-asetuksen metallisen elohopean väliaikaista varastointia koskeviin säännöksiin ehdotetaan tehtäväksi Euroopan unionin uudistetusta elohopean ympäristö- ja terveystvaikutusten vähentämistä koskevasta lainsäädännöstä johtuvat muutokset.

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

PERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Kansallinen lainsäädäntö

Kaatopaikoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (331/2013), jäljempänä *kaatopaikka-asetus*, säädetään muun ohella metallisen elohopean väliaikaista varastointia koskevista vaatimuksista. Säännökset perustuvat metallisen elohopean ja tiettyjen elohopeayhdisteiden ja -seosten viennin kieltämisestä sekä metallisen elohopean turvallisuudesta varastoinnista annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 1102/2008, jäljempänä *elohopean vientikieltoasetus*.

Elohopean vientikieltoasetuksen nojalla metallista elohopeaa voidaan kaatopaikoista annetun neuvoston direktiivin 1999/31/EY, jäljempänä *kaatopaikkadirektiivi*, 5 artiklan 3 kohdan a alakohdassa säädetyn nestemäisen jätteen sijoittamiskiellon estämättä varastoida säiliössä väliaikaisesti yli vuoden ajan tai pysyvästi tietyntyyppisillä kaatopaikoilla. Asiaa koskeva viittaussäännös on kaatopaikka-asetuksen 14 §:n 2 momentissa. Edellytyksenä metallisen elohopean varastoinnin hyväksymiselle on, että siinä noudatetaan kaatopaikkadirektiivin muuttamisesta annettuun neuvoston direktiiviin 2011/97/EU perustuvia metallisen elohopean varastointia koskevia erityisvaatimuksia, jotka mahdollistavat metallisen elohopean väliaikaisen varastoinnin. Nämä vaatimukset on pantu täytäntöön kaatopaikka-asetuksen 10 ja 48 §:ssä sekä liitteessä 4.

Kaatopaikka-asetuksen 37 §:ssä on viittaus elohopean vientikieltoasetuksen säännöksiin, jossa säädetään metallisen elohopean varastoinnille asetettavista vaatimuksista. Kaatopaikka-asetuksen 51 §:ssä säädetään Suomen ympäristökeskuksen velvollisuudesta toimittaa Euroopan komissiolle jäljennös kaikista metallisen elohopean väliaikaiseen tai pysyvään varastointiin tarkoitetuille laitoksille myönnettyistä luvista sekä metallisen elohopean sijoittamista koskeva turvallisuusarviointi.

1.2 Euroopan unionin lainsäädäntö

Elohopean vientikieltoasetus on kumottu ja korvattu elohopeasta ja asetuksen (EY) N:o 1102/2008 kumoamisesta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2017/852, jäljempänä *elohopea-asetus*. Elohopea-asetuksessa tarkistetaan muun ohella elohopeajätteen väliaikaista varastointia ja loppukäsittelyä koskevia velvoitteita.

Elohopea-asetuksen 2 artiklan 5 kohtaan on sisällytetty elohopeajätteen määritelmä, jonka mukaan elohopeajätteellä tarkoitetaan jätteenä pidettävää metallista elohopeaa. Tämän lisäksi 11 artiklassa tarkoitetuissa suurissa lähteissä syntyvää metallista elohopeaa ja elohopeayhdisteitä pidetään jätteenä joko sellaisenaan tai seoksissa ja niiden loppukäsittely tulee järjestää jätedirektiivin mukaisesti terveyden- ja ympäristönsuojelun turvaavalla tavalla. Jätteenä pidettävän metallisen elohopean väliaikaisessa varastoinnissa ja loppukäsittelyssä on otettava huomioon elohopea-asetuksen 13 artiklassa säädetty vaatimukset. Elohopea-asetuksesta ei aiheudu muutoksia elohopeajätteen väliaikaista varastointia koskeviin teknisiin vaatimuksiin, mutta väliaikainen varastointi on elohopean vientikieltoasetuksesta poiketen mahdollista ainoastaan maanpäällisissä laitoksissa. Elohopeajätteen loppukäsittelyn edellytyksenä on, että elohopeajäte on käynyt läpi muuntamis- ja tarvittaessa kiinteyttämisprosessin ja että elohopeajäte tämän jälkeen varastoidaan tietyn tyyppisissä maanalaisissa tai maan päällä sijaitsevilla laitoksilla erillään muusta jätteestä ja sinetöityyn varastointikammioon erä kerrallaan. Loppukäsittelyssä tulee noudattaa kaatopaikkadirektiivin vaatimuksia elohopeajätteen väliaikaista varastointia koskevat liitteessä I olevan 8 jakson kolmannen ja viidennen luetelmakohdan ja liitteen II vaatimukset mukaan lukien.

Elohopea-asetus tuli voimaan 13 päivänä kesäkuuta 2017 ja tulee jäsenvaltioissa sovellettavaksi 1 päivästä tammikuuta 2018 lähtien.

2 Ehdotetut muutokset

Kaatopaikka-asetukseen ehdotetaan tehtäväksi elohopea-asetuksesta johtuvat tarpeelliset muutokset.

3 §. Määritelmät. Pykälään lisättäisiin uusi 13 kohta, jossa määriteltäisiin elohopeajäte. Elohopeajätteellä tarkoitettaisiin elohopea-asetuksen 2 artiklan 5 kohdan sekä 11 artiklan perusteella jätteenä pidettävää metallista elohopeaa. Pykälän 12 kohtaan tehtäisiin ehdotetusta muutoksesta johtuvat tekniset muutokset.

10 §. Elohopeajätteen väliaikainen varastointipaikka. Pykälään tehtäisiin ehdotetun 3 §:n 13 kohdan mukaisen elohopeajätteen määritelmän edellyttämät muutokset. Pykälän otsikkoa muutettaisiin vastaavasti. Pykälässä täsmennettäisiin, että siinä mainitut vaatimukset koskisivat vain maan päällä tapahtuvaa elohopeajätteen väliaikaista varastointia. Lisäksi pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa selvyuden vuoksi todettaisiin, että 1 momentin 3 ja 5 kohdassa tarkoitettavat vaatimukset koskisivat myös elohopeajätteen loppukäsittelyä.

14 §. *Kaatopaikalle soveltumaton jäte.* Pykälän 2 momentissa oleva viittaus elohopean vientikieltoasetukseen korvattaisiin viittauksella elohopea-asetukseen. Lisäksi tehtäisiin ehdotetun 3 §:n 13 kohdan mukaisen elohopeajätteen määritelmän edellyttämät muutokset. Viittaus elohopeajätteen varastointiin ja sijoittamiseen täsmennettäisiin elohopea-asetuksen mukaisesti koskemaan väliaikaista varastointia.

37 §. *Elohopeajätteen väliaikaiseen varastointiin ja loppukäsittelyyn hyväksymistä koskevat erityiset vaatimukset.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin tarpeettomana viittaus elohopean vientikieltoasetuksen mukaiseen velvollisuuteen laatia turvallisuusarviointi metallisen elohopean yli vuoden pituisesta väliaikaisesta varastoinnista. Viittaussäännös elohopean vientikieltoasetuksen metallisen elohopean varastointia koskeviin vaatimuksiin korvattaisiin viittauksella elohopea-asetuksen 13 artiklaan ja täsmennettäisiin koskemaan varastoinnin ohella elohopeajätteen maan päällä tapahtuvaa loppukäsittelyä. Momenttiin lisättäisiin myös viittaus elohopea-asetuksen 13 artiklan vaatimuksiin, jotka koskevat elohopeajätteen maanalaisessa sijoituspaikassa tapahtuvaa loppukäsittelyä.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin selvyuden vuoksi, että liitteessä 4 säädettyjä vaatimuksia tulisi väliaikaisen varastoinnin ohella noudattaa elohopeajätteen loppukäsittelyssä. Momenttia myös täsmennettäisiin siten, että siinä käytettäisiin elohopea-asetuksen mukaista väliaikaisen varastoinnin käsitettä. Pykälään tehtäisiin lisäksi ehdotetun 3 §:n 13 kohdan mukaisen elohopeajätteen määritelmän edellyttämät muutokset. Pykälän otsikkoa muutettaisiin vastaavasti ja siihen lisättäisiin viittaus elohopeajätteen loppukäsittelyyn.

48 §. *Elohopeajätteen väliaikaista varastointia koskevat erityiset seuranta- ja tarkkailuvaatimukset.* Pykälään tehtäisiin ehdotetun 3 §:n 13 kohdan mukaisen elohopeajätteen määritelmän edellyttämät muutokset. Pykälän otsikkoa muutettaisiin vastaavasti. Lisäksi täsmennettäisiin, että pykälässä mainitut vaatimukset koskisivat vain maan päällä tapahtuvaa elohopeajätteen väliaikaista varastointia.

51 §. *Täytäntöönpanosta annettavat tiedot.* Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi viittaus Suomen ympäristökeskuksen velvollisuuteen huolehtia elohopean vientikieltoasetuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun tiedon toimittamisesta Euroopan komissiolle, sillä elohopea-asetus ei sisällä vastaavaa velvollisuutta. Pykälän toinen ja kolmas virke yhdistettäisiin yhdeksi virkkeeksi tarpeettoman toiston välttämiseksi.

Liite 4. *Elohopeajätteen hyväksymistä väliaikaiseen varastointiin ja loppukäsittelyyn koskevat erityiset vaatimukset.* Liitettä ja sen otsikkoa täsmennettäisiin siten, että liitteessä säädetty vaatimukset koskisivat väliaikaisen varastoinnin ohella elohopeajätteen loppukäsittelyä. Lisäksi liitteeseen tehtäisiin ehdotetun 3 §:n 13 kohdan mukaisen elohopeajätteen määritelmän edellyttämät muutokset. Liitteen 1 kohdan otsikko täsmennettäisiin koskemaan elohopeajätettä.

3 Vaikutukset

Ehdotetulla asetuksella ei arvioida olevan vaikutuksia. Ehdotetut muutokset johtuvat elohopea-asetuksen kansallisesta täytäntöönpanosta.

4 Valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu ympäristöministeriössä. Asetusluonnoksesta on pyydetty lausunnot asian kannalta keskeisiltä sidosryhmiltä.

Täydennetään myöhemmin lausuntopalautteen perusteella.

Asetusehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.

5 Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Samanaikaisesti asetuksen kanssa tulisivat voimaan elohopea-asetuksen kansalliseen täytäntöönpanoon liittyvät jätelain, ympäristönsuojelulain (537/2014), kemikaalilain (599/2013), terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) ja rikoslain (39/1889) muutokset.